

הלץ שבראש הפירמידה

תמר הרמן

לפני כחצי שנה נבחר לראשות עיריית ריקייויק בירת איסלנד מוקיון מקצועי, שמצע הבחירות של מפלגתו ("המפלגה הכי טובה" שמה) התמקד בשאלה האם ייגבה או לא ייגבה תשלום בעבור המגבות בבריכות השחייה הציבוריות בעיר... לפני שבועות אחדים נבחר בברזיל לתפקיד דומה עמיתו למקצוע ההצחקה, שכשרות בחירתו הועמדה בסימן שאלה נוכח העובדה שהוא אינו יודע קרוא וכתוב. בין המועמדים לבחירות הביניים בראשית נובמבר בארה"ב נמצאים מועמדים הזויים פחות רק במעט, ביניהם מועמדת שבעבר הוקסמה לפי עדותה היא מענייני כישוף ועסקה בהם להנאתה. דומה שמילוי משרות פוליטיות במועמדים חסרי כישורים מתאימים בעליל, על גבול ואף מעבר לגבול הגיחוך, הפכה לאחרונה דפוס פופולרי חדש של מחאה פוליטית. זהו כבר שלב מעבר לכינון "מפלגות סרק" (כגון "מפלגת הכלב הדו-זנבי" בהונגריה, מפלגת "המפלגה" בגרמניה, מפלגת "איחוד חובבי הבירה" בבלארוס, או "מפלגת האבסורד המוחלט" בקנדה) או הצבעת מחאה עבור מפלגות בלתי סבירות מבחינת האינטרסים המידיים של בוחריהן, למשל, ההצבעה המאסיבית בבחירות 2006 של הצעירים מאוד בישראל למפלגת הגמלאים, או עבור מפלגות שכל מהותן היא לעומתית ונטולת מרכז כובד רעיוני או מבנה ברור, כגון "מפלגת מסיבת התה" העושה חייל בימים אלה בארה"ב.

אמת, יש שיאמרו בלגלוג שהמצעים האינטרסנטיים הצרים מאוד שמציגות לעיתים מפלגות "מן השורה" אינם רחוקים מרחק שנות אור ממצעו של הליצן האיסלנדי חובב השחייה וכי המועמדים שהן מציגות לא פעם אינם בעלי כישורים העולים בהרבה על אלה של עמיתו הברזילאי. ובכל זאת נראה כי מדובר באופנה מתפשטת מסוכנת; שלב נוסף בהעמקת השבר ביחסים שבין בוחרים רבים לבין מי שבראש הפירמידה הפוליטית הדמוקרטית – שלב הצחוק שלאחר הייאוש.

אלא שמדובר בסובב ומסובב – חוסר האימון של הציבור ומחאה מתחכמת המביאים לבחירות מוזרות כאלה והניזונים כמובן מחשיפות חוזרות ונשנות בתקשורת של החלטות שגויות של מקבלי ההחלטות ומעילות בטובת הכלל באימון בוחריהם ולעיתים גם בקופה הציבורית, מביאים לכך שאנשים טובים ומוכשרים נכונים פחות ופחות להיכנס למה שהם רואים כמושב הלצים של הפוליטיקה. הבחירה במועמדים מופרכים מורידה עוד יותר את יוקרת העיסוק בפוליטיקה ומשאירה שם את חובבי השררה את חסרי האלטרנטיבה או את מי שעדיין לא ניכוו אך גם אינם מסוגלים לכבות את האש, כמו אותה סטודנטית בת עשרים מעיירה מקסיקנית מוכת אלימות הנשלטת על ידי ברוני סמים, אשר קיבלה עליה באומץ אך בנאיביות מטרידה את המינוי כשריף של העיירה שהוגש לה על מגש כסף בידי מועצת העיר שלא הצליחה לאתר מועמד אחר לתפקיד, שכן כל המועמדים הסבירים הבינו שמדובר במשימה סזיפית וקטלנית.

גם אם לא ניתן לקבוע מהי הביצה ומהי התרנגולת, הבחירה הציבורית במחאה מרחיקת לכת כזו מחד גיסא והישיבה על הגדר של מי שיש להם כישורים מתאימים לטפל כהלכה בענייני הכלל מאידך גיסא גוררות את כולנו אל עברי פי פחת. זאת שכן בזירה הפוליטית ובה בלבד נופלות בסופו של דבר ההכרעות הקולקטיביות החשובות באמת. גם אם הם נדחפים לכך על ידי ייאוש מן המערכת, שימוש של המצביעים בזכות הבחירה כמכשיר סאטירי או ככלי ענישה הוא הפרה בוטה של "האמנה החברתית" שבבסיס כל משטר דמוקרטי, וחומרת המעשה, משעשע ומשחרר ככל שיראה להם באותו הרגע, אינה קטנה מזו של פוליטיקאים שסרוחו.